

Микал Т.А.
старший викладач
кафедри німецької мови
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

АКТУАЛІЗАЦІЯ ХРИСТИЯНСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ В ЕТИКО-ЕКОНОМІЧНІЙ ПРОБЛЕМАТИЦІ ЩОДО МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Анотація. У статті висвітлено особливості підготовки студентів-економістів до міжкультурної комунікації засобами морально-етичних цінностей. Розглянуто окремі позиції щодо оцінювання економічної діяльності в процесі розвитку економіки країни.

Ключові слова: актуалізація, християнські цінності, етико-економічна проблематика, морально-ціннісна складова, міжкультурна комунікація, іноземна мова, студенти-економісти, економічна діяльність.

Abstract. The article deals with the peculiarities of economics students teaching for intercultural communication by the means of moral and ethical values. Some ideas on the evaluation of the economic activity in the development of the country's economy are represented.

Key words: actualization, Christian values, ethical and economic issues, moral and valuable component, intercultural communication, foreign language, economics students, economic activity.

Постановка проблеми. В останні десятиліття у межах економічної теорії, соціальної філософії, етики та на стику цих наук велика увага приділяється етико-економічним питанням. Ці питання пов'язані в першу чергу з аналізом ціннісно-нормативних орієнтирів сучасного «суспільства добробуту» з метою з'ясування моральної виправданості існуючих економічних практик та з пошуком гармонізації нормативних вимог економіки і моралі. Дослідження цих проблем здійснюється різними спеціалістами у контекстах різних дослідницьких завдань. Але все більш наявною стає тенденція до концептуалізації нового етико-економічного знання про сучасне господарство. Стан економіки є дзеркальним відображенням морального стану суспільства. І на ментальному рівні, навіть при доброму володінні іноземною мовою, представники бізнесу різних країн можуть не порозумітися. Саме тому морально-ціннісна складова має виключні важелі у міжкультурному спілкуванні з носіями мови.

Аналіз останніх джерел. Сьогодні існує безліч досліджень, що стосуються етико-економічної проблематики. Англосаксонський варіант економічної етики — так звана «етика бізнесу» — представлений у працях Томаса М. Герета, Річарда Дж. Клонскі, Р. Де Джорджа, А. Кедбері. Вітчизняні та російські дослідники (А.А. Алі-Заде, В.В. Борисенко, В.К. Борисов, А.М. Єрмоленко, Ю.І. Палеха, Ю.Ю. Петрунін, М.В. Попов, Е.А. Уткін) торкаються лише деяких аспектів проблеми співвідношення моралі та економічної раціональності в господарчій діяльності людини.

Проблема морально-ціннісних засад економічної діяльності посідає одне з основних місць у житті суспільства Німеччини, що пояснює велику кількість доробків німецьких вчених, серед яких У. Хеммель (Ulrich Hemel), В. Корф (Wilhelm Korf), Х. Вайтенберг (Hansjörg Weitbrecht) та інші.

У період глобалізації світової економіки, проведення реформ в українському суспільстві та інтеграції у світовий економічний простір — тема міжкультурної комунікації дуже актуальна.

Саме тому **метою статті** є висвітлення особливостей морально-ціннісної складової у підготовці студентів-економістів до міжкультурного спілкування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Питання інтеграції у світовий економічний простір та порозуміння — надзвичайно актуальне для України. Україна пройшла свій нелегкий шлях. Усім хочеться, щоб реформи впроваджувались і рухались якомога швидше. І це нормальне бажання. Та, втім, швидкість просування реформ залежить великою мірою від зрілості суспільства, рівня мислення, моральних цінностей. У ділових колах питання юридичної та матеріальної відповідальності є зрозумілими. Але питання моральної відповідальності — під питанням. І це не дивно з огляду на «радянське минуле».

На теренах же Європи і Америки, економіка розвивалась на християнських морально-етичних засадах. Не можна сказати, що цей шлях був безболісним. На початку привалував моралісний зміст господарської практики. Прагнення до блага пов'язувалося не лише з утилітарними цінностями, але й з пізнанням вищого духовного ідеалу та Божим провидінням. Тому економічна діяльність мислилась як така, що повинна цілком підпорядковуватись головній меті — моральному вдосконаленню задля спасіння душі. «Вивільнення» економічної науки від етики пов'язується із епохою Великих географічних відкриттів та первісного накопичення капіталів (XVI–XVII ст.), коли в провідних країнах Західної Європи ринково-економічні відносини замінюють натурально-феодалну господарську системи. З другої половини XX ст. економісти вже не заперечують той факт, що суто позитивістські зубожені моделі господарства, повністю «очищені» від етичної складової доволі часто «не працюють» в реальному економічному процесі. Визнається і те, що економічна та етична теорія ніколи не втрачали зв'язку. У будь-якому разі господарська діяльність розглядається економістом-теоретиком крізь призму певної системи цінностей, що відображає його світоглядну позицію. З іншого боку, кожен економічний суб'єкт у своїй поведінці орієнтується на загальні уявлення про припустиме та неприпустиме, про добро і зло. Та предметом економічної етики є не лише моралісний зміст господарської практики, а й нормативні вимоги економічної науки, що досліджує цю практику.

Так що ж спонукало до змін у розвитку економіки?

У цьому році світова спільнота святкує 500-річчя Реформації (від лат. *reformatio* — перетворення, виправлення). У широкому значенні слова, реформація — це відновлення, перетворення або перебудова, поновлення або повернення колишнього але поліпшеного стану (конституції, суспільства, держави). Ініційований Мартіном Лютером, церковно-релігійний рух спричинив розрив єдності західноєвропейської церкви — появу національних церковних спільнот та виникнення нової теології протестантизму.

Основою цієї теології стали, так звані, Quinque sola («тільки п'ять»), а саме, Sola scriptura («тільки Писанням»), Sola gratia («тільки благодаттю»), Sola fide

(«тільки вірою»), Solus Christus («тільки Христос») та Soli Deo gloria («тільки Богу слава»).

Саме у цей час Біблія перекладається на національні мови. Вивчення Біблії стає ознакою часу. Це призвело до суттєвого збагачення змісту категорій гідності, справедливості, громадянського гуманізму, актуалізувало благодійність, заклало засади внутрішньої свободи особистості, що опосередковано зміцнює моральні засади спілкування. Саме від цієї доби починається відлік світського морального світогляду. Втрата цілісності життя проходила поступово і переваги переходу типу культури, яким було Відродження давали значні можливості для збагачення традиційної культури. Загальнолюдськими в моралі виступають як сукупність певних загальних моральних вимог, так і логічна структура моральної свідомості людини, форма, в якій виражаються її уявлення. Ці моральні вимоги пов'язані з найпростішими проявами людських взаємовідносин: не красти, не вбивати, допомагати людям у труднощах, виконувати обіцянки, говорити правду тощо. В усі часи так або інакше засуджувалися жорстокість, пожадливість, боягузтво, лицемірство, підступність, наклеп, заздрість, зарозумілість і заохочувалися сміливість, чесність, самовладання, великодушність, скромність. Водночас у різні часи неоднаково розуміли умови й межі застосування цих вимог і відносне значення цих моральних якостей, у них нерідко вкладали протилежний зміст.

Це стосується й християнської моралі, яка в ідеалі проголосила рівність усіх людей, незалежно від їх походження і становища.

Значимість моральних відносин і норів професійно-організованих дрібних власників суттєво зросла у контексті формування ранніх буржуазних відносин.

Реформаторський рух досяг вищої точки в XVI столітті. У ряді європейських країн, хоча і різними шляхами, був здійснений перехід до нової, протестантської церкви. Подекуди міщанство вдовольнилося реформацією католицької церкви. XVII століття вже не знає Реформації. Поступово утворюються умови для епохи буржуазних революцій. Реформація сприяла появі людей буржуазного суспільства — незалежного індивіда з волею морального вибору, самостійного і відповідального у своїх судженнях і вчинках. У носіях протестантських ідей виразився новий тип особистості з новою культурою і відношенням до світу.

Капіталізм, що складається, одержав у протестантизмі духовне обґрунтування. Підприємець почав бачити у своїй діяльності не лише важкий невдячний обов'язок, але поклик від Господа. А успіх в підприємстві став сприйматися як нагорода за чесну і сумлінну працю. Відомий соціолог Макс Вебер стверджує, що саме протестантська трудова етика, яка вбачає у праці служіння Богові, а не лише марноту, стала фундаментом добробуту багатьох країн. Якщо подивитися на списки найбільш багатих та успішних держав, то серед них більшість — з протестантським корінням.

В Україну Реформація проникла спочатку в незначній мірі у XVI ст. з Чехії, через студентів з України, на яких впливали наука Яна Гуса і гуситські війни, а також через гуситських емігрантів у Польщі й Литві, де в XVI ст. реформаційні течії дуже поширилися серед магнатів і шляхти. Реформаційні рухи особливо сильно почали проникати в Україну після Люблінської унії 1569, проте вони не

охопили усього обширу українських земель і всіх прошарків населення. Вплив і успіхи Реформації в Україні не були тривалими. Християнська церква продовжує існувати, але не дає широкому загалу доступу до Біблії. Самоусвідомлення себе людиною «вільною особистістю» не відбулося. І як наслідок, не формується молодий клас буржуазії, який і дав поштовх розвитку економіки.

Станом на сьогодні економіку України відмежовує від економік Заходу не тільки відсутність тих чи інших законів, але і фундаменту, на якому б могли впроваджуватись у життя реформи. Цим фундаментом і є моральні цінності.

Наголошуючи на важливості морально-етичних засад у підготовці майбутніх економістів переконана, що і викладач іноземної мови має не відсторонюватись на своїх заняттях від цієї проблеми.

Висновки з проведеного дослідження. Реформація змінила свідомість людини, відкрила перед нею нові духовні обрії. Людина одержала волю самостійно мислити, звільнився від авторитарної опіки, отримала вищу для неї санкцію — релігійну — на те, що тільки власний розум і совість можуть підказати їй, як варто жити. Таким чином, морально-ціннісні орієнтири в економічній діяльності є ваговою складовою підготовки студентів-економістів до міжкультурної комунікації.

Література

1. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. видання доктор пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. — К.: Ленвіт, 2003. — 261 с.

2. Маслікова І.І. Основні етико-економічні проблеми та напрями в історії західноєвропейської філософської думки / І.І. Маслікова // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка — К., 2005. — С. 23–30.

3. DAS DEUTSCHE NETZWERK. WIRTSCHAFTSETHIK.

Режим доступу: <http://www.uni-muenster.de/imperia/md/content/fb2/c-systematischetheologie/christlichesozialwissenschaften/gabriel/wirtschaftsethik.pdf> — Назва з екрана.

4. Реформатский взгляд.

Режим доступу: <http://www.reformed.org.ua/2/34/Weber>

Островська І.Г.

старший викладач

кафедри німецької мови

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

ВВІЧЛИВІСТЬ ЯК УНІВЕРСАЛЬНА КОМУНІКАТИВНА КАТЕГОРІЯ

Анотація. У статті представлені аналіз і характеристика категорії ввічливості та розглянуто функції ввічливості у міжкультурній комунікації.

Ключові слова: міжкультурна комунікація, мовленнєвий етикет, категорія ввічливості, позитивна ввічливість, негативна ввічливість, принцип кооперації, максима.

Abstract. The article presents the analysis and description of the category of politeness and outlines functions in the intercultural communication.